

Η ανεκτικότητα και η φυσική αλήθεια του πολυθεϊσμού

Ο πολυθεϊσμός δεν αμφισβητεί την ύπαρξη μίας και μοναδικής δύναμης ή νόμου που κυβερνά όλο το σύμπαν. Στον πολυθεϊσμό της κλασικής Ελλάδας όλοι οι θεοί υπάκουαν σε μια παντοδύναμη και πανταχού παρούσα δύναμη, τη Μοίρα ή Ανάγκη. Στον ινδουιστικό πολυθεϊσμό μία και μόνο αρχή, το Άτμαν, ελέγχει τις μυριάδες θεούς και πνεύματα.

Η θεμελιώδης αντίληψη του πολυθεϊσμού, που τον διακρίνει από τον μονοθεϊσμό, είναι ότι η υπέρτατη δύναμη που κυβερνάει τον κόσμο, δεν έχει ενδιαφέροντα και προτιμήσεις και, συνεπώς, δεν ενδιαφέρεται για τις γήινες επιθυμίες, έγνοιες και ανησυχίες των ανθρώπων. Οι Έλληνες δεν έχαναν τον χρόνο τους κάνοντας θυσίες στη Μοίρα και οι ινδουιστές δεν έφτιαχναν ναούς του Άτμαν.

Η αντίληψη του πολυθεϊσμού λειτουργεί θετικά για μια εκτεταμένη θρησκευτική ανεκτικότητα. Καθώς οι πολυθεϊστές πιστεύουν, αφενός, στη μία ανώτατη και απόλυτη αδιάφορη δύναμη και, αφετέρου, σε πολλές επιμέρους και μεροληπτικές δυνάμεις, οι πιστοί ενός θεού δεν έχουν κάποια δυσκολία να αποδεχτούν την ύπαρξη και την αποτελεσματικότητα άλλων θεών. Ο πολυθεϊσμός είναι εγγενώς ανοιχτόμυαλος και σπάνια διώκει «αιρετικούς» και «άπιστους».

Ακόμη και όταν οι πολυθεϊστές κατέκτησαν τεράστιες αυτοκρατορίες, δεν προσπάθησαν να προσηλυτίσουν τους υπηκόους τους. Οι Αιγύπτιοι, οι Ρωμαίοι και οι Αζτέκοι δεν έστειλαν ιεραπόστολους σε ξένες περιοχές για να διαδώσουν τη λατρεία του Όσιρι, του Δία ή του Ουιτζιλοπότσλι και σίγουρα δεν έστειλαν στρατό για το σκοπό αυτό. Σε πολλές περιπτώσεις η ίδια η αυτοκρατορική ελίτ υιοθετούσε τους θεούς και τις τελετουργίες των υποτελών λαών. Οι Ρωμαίοι πρόσθεταν με ευχαρίστηση την ασιατική θεά Κυβέλη και την αιγύπτια θεά Ίσιδα στο πάνθεό τους.

Ο μόνος θεός που αρνήθηκαν να ανεχτούν οι Ρωμαίοι ήταν ο μονοθεϊστικός και προσηλυτιστικός θεός των χριστιανών. Η Ρωμαϊκή αυτοκρατορία δεν απαιτούσε από τους χριστιανούς να εγκαταλείψουν τις πεποιθήσεις και τα τελετουργικά τους, αλλά περίμενε να σέβονται τους προστάτες θεούς της αυτοκρατορίας και τη θεϊκή φύση του αυτοκράτορα. Αυτό εκλαμβάνόταν ως δήλωση πολιτικής πίστης. Όταν οι χριστιανοί αρνήθηκαν πεισματικά οι Ρωμαίοι αντέδρασαν διώκοντάς τους ως μια ανατρεπτική πολιτική φράξια. Στα 300 χρόνια οι Ρωμαίοι έκαναν 4 εκτεταμένους διωγμούς με μερικές χιλιάδες θύματα, όταν τα επόμενα 1500 χρόνια οι χριστιανοί σκότωσαν εκατοντάδες χιλιάδες χριστιανούς για να υπερασπιστούν ελαφρώς διαφορετικές ερμηνείες της θρησκείας της αγάπης και της συμπόνοιας. Στις 23 Αυγούστου 1572, κατά τη Νύχτα του Αγίου Βαρθολομαίου, σφαγιάστηκαν από τους καθολικούς 5000 με 10000 προτεστάντες. Μέσα σε 24 ώρες σκοτώθηκαν περισσότεροι χριστιανοί από χριστιανούς, παρά από την πολυθεϊστική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία σε όλη της την ιστορία.

Yuval Noah Harari, Sapiens Μια Σύντομη Ιστορία του Ανθρώπου, μτφρ. Μιχ.
Λαλιώτης, σ. 223-225